

ΣΑΒΒΑΤΟ 22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2023

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κείμενο 1^ο: Αριστοτέλους Πολιτικά Α2, 15-16

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν [: τὴν πόλιν]: ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. Ὡσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζώων ἄνθρωπος ἐστίν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χεῖριστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τὰναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. Διὸ **ἀνοσιώτατον** καὶ **ἀγριώτατον** ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον. Ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρίσις.

Κείμενο 2^ο: ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ, Περί Ἀλέξανδρου τύχης καὶ ἀρετῆς, 6 329 A-D

Καὶ μὴν ἡ πολὺ θαυματομένη πολιτεία τοῦ τὴν Στωικῶν αἵρεσιν καταβαλομένου Ζήνωνος εἰς ἓν τοῦτο συντείνει κεφάλαιον, ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίους, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἰς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης. Τοῦτο Ζήνων μὲν ἔγραψεν ὥσπερ ὄναρ ἢ εἰδῶλον εὐνομίας φιλοσόφου καὶ πολιτείας ἀνατυπωσάμενος, Ἀλέξανδρος δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον παρέσχευεν.

Α1α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Η συγκρότηση της πολιτικής κοινωνίας ανάγεται στη φύση.
2. Ο άνθρωπος, αξιοποιώντας τα φυσικά του όπλα, κατευθύνεται με βεβαιότητα προς τον δρόμο της αρετής.
3. Η πολιτεία του Ζήνωνα προβάλλει το ιδανικό της ύπαρξης κοινών νόμων και κανόνων. (μονάδες 6)

A1β. οίς, άνοσιώτατον: Να γράψετε τον όρο στον οποίο αναφέρονται οι όροι που δίνονται. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. Ποια εικόνα παρουσιάζει ο Πλούταρχος στο 2^ο απόσπασμα για την πολιτεία του Ζήνωνα; Να την αναλύσετε, σχολιάζοντας το κύριο χαρακτηριστικό της γνώρισμα. (μονάδες 8)

Στη συνέχεια να καταγράψετε δύο γλωσσικές επιλογές που χρησιμοποιεί ο Πλούταρχος, για να παρουσιάσει την πολιτεία του Ζήνωνα. (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

1. Στη Θεογονία του ο Ηρόδοτος αναφέρεται στη δημιουργία από τους θεούς της πρώτης γυναίκας, της Πανδώρας.
2. Το πρώτο ταξίδι του Πλάτωνα στη Σικελία ήταν ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς γνώρισε τον Πυθαγορισμό.
3. Ο Αριστοτέλης συγγράφει τα Ηθικά Νικομάχεια κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη Μακεδονία.
4. Στα Πολιτικά του Αριστοτέλη καταγράφονται μεταξύ άλλων τόσο το περιεχόμενο της έννοιας «πολιτεία» όσο και τα είδη της.
5. Οι φύλακες – άρχοντες της ιδεώδους πολιτείας ζουν μακάρια, απολαμβάνοντας σωματικές και πνευματικές ηδονές.

Μονάδες 10

B3α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμιά αρχαία ελληνική λέξη της Στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της Στήλης Β (στη Στήλη Β περισεύουν δύο λέξεις).

Στήλη Α	Στήλη Β
1. συστήσας	α. συντονισμός
2. φύεται	β. θρεπτικός
3. έδωδην	γ. συντήρηση
4. συντείνει	δ. έμφυτος
5. άγέλης	ε. ιστός
6. συντρεφομένης	στ. παμφάγος
	ζ. σύνταξη
	η. χορηγός

(μονάδες 6)

B3β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: «τάξις», «κεφάλαιον». (μονάδες 4)

Μονάδες 10

B4. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο χωρίο που δίνεται (Πλάτωνος Πολιτεία, Β 358e-359b) ο Γλαύκων καταθέτει την άποψή του για τη φύση της δικαιοσύνης, απαντώντας στα λεγόμενα του Θρασύμαχου.

Είναι, λέγουν, από τη φύση καλό πράγμα να αδικεί κανείς, αλλά κακό να αδικείται, και μάλιστα πολύ περισσότερο κακό απ' ό,τι είναι καλό ν' αδικεί· ώστε οι άνθρωποι, αφού με το ν' αδικούν και να αδικούνται μεταξύ των εδοκίμασαν και τα δυο, όσοι απ' αυτούς δεν είχαν τη δύναμη ούτε [359a] ν' αποφεύγουν τις αδικίες των άλλων, ούτε οι ίδιοι ν' αδικούν, εσχημάτισαν την ιδέα πως τους είναι συμφερότερο να συμφωνήσουν μεταξύ τους μήτε ν' αδικούν μήτε ν' αδικούνται· και από τότε άρχισαν να βάζουν νόμους και να κάνουν συμφωνίες μεταξύ τους, και να ονομάζουν δίκαιο και νόμιμο εκείνο που προστάζει ο νόμος· και αυτό είναι η γέννηση και η ουσία της δικαιοσύνης, που είναι το μέσο μεταξύ του καλύτερου, δηλαδή ν' αδικεί κανείς χωρίς να παθαίνει τίποτα, και του χειρότερου, δηλαδή να μην έχει κανείς τη δύναμη να εκδικείται όταν τον αδικούν· το δίκαιο λοιπόν, που είναι το μέσο αυτών των δύο, ικανοποιεί όχι επειδή είναι αφεαυτού [359b] καλό πράγμα, αλλά επειδή η αδυναμία πολλών να αδικούν το κάνει να το τιμούν για τέτοιο· γιατί ένας που μπορεί να κάνει το άδικο και είναι πραγματικώς άντρας, ποτέ δεν θα μπορούσε νά 'ρθει με κανένα σε τέτοιο συμβιβασμό, ώστε μήτε ν' αδικεί μήτε ν' αδικείται· γιατί αυτό θα ήταν τρέλα εκ μέρους του. Αυτή λοιπόν και τέτοια είναι, Σωκράτη,

η φύση της δικαιοσύνης, και από τα τέτοια που είπαμε είναι που γεννήθηκε, καθώς λένε.

Να παρουσιάσετε τις απόψεις του Γλαύκωνα για τη φύση της δικαιοσύνης και να τις συγκρίνετε με τις απόψεις του Αριστοτέλη στο 1^ο κείμενο.

Μονάδες 10

Γ.ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Δημοσθένους, Προοίμια 43, 1-2

Οι ευτυχισμένοι οφείλουν να επιζητούν τη σωφροσύνη περισσότερο από τους δυστυχισμένους.

[1] Οὐδείς πώποτ' ἴσως ὑμῶν ἐζήτησεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί δήποθ' οἱ κακῶς πράττοντες ἄμεινον περὶ τῶν πραγμάτων τῶν εὖ πραττόντων βουλεύονται. ἔστι δ' οὐχ ἑτέρωθεν ποθεν τοῦτο γιγνόμενον, ἀλλ' ὅτι συμβαίνει τοῖς μὲν μήτε φοβεῖσθαι μηδὲν μήθ' ἂν τις λέγοι δεινὰ προσήκονθ' αὐτοῖς ἠγεῖσθαι, τοὺς δὲ πλησίον ὄντας τῶν ἀμαρτημάτων, ὅταν εἰς τὸ κακῶς πράττειν ἀφίκωνται, σώφρονας πρὸς τὰ λοιπὰ καὶ μετρίους ὑπάρχειν. [2] σπουδαίων τοίνυν ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστη τῇ παρουσίᾳ τύχη χρῶνται, τότε πλείω τὴν σπουδὴν πρὸς τὸ σωφρονεῖν ἔχειν· οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινὸν ὥστ' ἀφύλακτον εἶναι, οὔτ' ὀλιγωροῦσιν (ὥστ') ἀπροσδόκητον παθεῖν. λέγω δὲ ταῦτ' οὐχ ἵνα τὴν ἄλλως ὑμᾶς δεδίττωμαι, ἀλλ' ἵνα μὴ διὰ τὴν παροῦσαν εὐπραξίαν, ἀ γένοιτ' ἂν, εἰ μὴ προνοήσεσθε τῶν πραγμάτων, δεῖν' ἀκούοντες καταφρονῆτε, ἀλλ' ἄνευ τοῦ παθεῖν, ὥσπερ ἐστὶν προσήκον φάσκοντάς γε μηδένων ἀπολείπεσθαι τῷ σωφρονεῖν, φυλάξησθε.

δεδίττωμαι = εκφοβίζω, τρομάζω

ἀπολείπομαί τινος = εἶμαι κατώτερος ἀπὸ κάποιον, μειονεκτώ

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «σπουδαίων τοίνυν ἐστὶν ἀνθρώπων ... φυλάξησθε».

Μονάδες 20

Γ2. Πώς σκέφτονται και αντιδρούν στις διάφορες καταστάσεις οι ευτυχείς και πώς οι δυστυχείς;

Μονάδες 10

Γ3α. ὅταν εἰς τὸ κακῶς πράττειν ἀφίκωνται, σώφρονας πρὸς τὰ λοιπὰ καὶ μετρίους ὑπάρχειν: Στο χωρίο που δίνεται να μετατρέψετε το ρήμα σε β' ενικό προστακτικής του ίδιου χρόνου, τα απαρέμφατα σε παρακείμενο χρόνο στην άλλη φωνή και το επίρρημα στον υπερθετικό βαθμό. (μονάδες 4)

Γ3β. λέγω δὲ ταῦτ' οὐχ ἵνα τὴν ἄλλως ὑμᾶς δεδίττωμαι, ἀλλ' ἵνα μὴ διὰ τὴν παροῦσαν εὐπραξίαν, ἀ γένοιτ' ἄν: Στο χωρίο που δίνεται να βρεθούν οι αντωνυμίες, να αναγνωριστεί το είδος τους και να γραφεί η δοτική πληθυντικού στον τύπο που βρίσκονται. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4α. Ἀθηναῖοι, τῶν πραττόντων, τῶν πραγμάτων, ἀπολείπεσθαι: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους όρους που δίνονται. (μονάδες 4)

Γ4β. Οὐδεὶς πώποτ' ἴσως ὑμῶν ἐζήτησεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί δήποθ' οἱ κακῶς πράττοντες ἄμεινον περὶ τῶν πραγμάτων τῶν εὖ πραττόντων βουλεύονται: Να μετατρέψετε το χωρίο σε πλάγιο λόγο με ρήμα εξάρτησης «ὁ ῥήτωρ ἔλεγεν», χρησιμοποιώντας απαρεμφατική σύνταξη και επιφέροντας όλες τις αναγκαίες αλλαγές στο χωρίο. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!!